

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	480,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål.....	»	280,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	38,000: —
Trosspassevolansafgift.....	»	19,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	150,000: —
Soldatvakansafgift	»	19,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	150,000: —
Arrendemedel	»	2,100,000: —
Mantalspenningar.....	»	750,000: —
Bötesmedel	»	400,000: —
Kontrollstämpelmedel.....	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel.....	»	1,500,000: —
Telegrafmedel	»	6,500,000: —
Jernvägstrafikmedel.....	»	7,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —
säger 27,046,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	49,000,000: —
Postmedel.....	»	13,340,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	300,000: —
Stämpelmedel.....	»	6,500,000: —
Bränvinstillverkningskatt.....	»	20,500,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift.....	»	11,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	8,500,000: —
Tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902	»	7,650,000: —
Inkomstskatt för år 1903	»	10,500,000: —
säger 127,290,000: —		

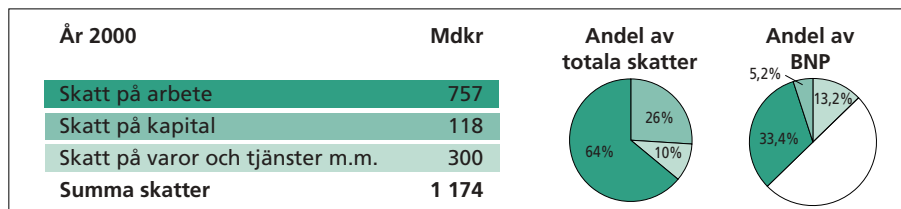
summa kronor 154,336,000: —

Kongl. Maj:tt föreslår vidare enligt ofvan nämnda protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad:

Transport kronor 154,336,000: —

*Vid sekelskiftet fanns två punktskatter eller acciser,
en på brännvin och en på socker.
Dessa två punktskatter stod för ca 20 procent av statens inkomster.*

Skatt på varor och tjänster

- De olika skatterna på varor och tjänster inbringade år 2001 sammanlagt 300 mdkr eller utslaget per invånare ca 34 000 kronor
- Skatt på varor och tjänster motsvarade år 2001 13,2 procent av BNP och utgjorde ca 26 procent av det totala skatteuttaget

6.1 Inledning

6.1.1 Moms och punktskatter

Med skatt på varor och tjänster avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid, tillsammans med tullavgifterna, varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Ett annat sätt att beskriva skatter på varor och tjänster är att definiera dem som skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare, som kan vara privata eller offentliga, och producenter eller säljare. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster är i vissa fall ett uttryck för en ambition att styra efterfrågan. Förändringar i skattesatserna slår dock inte nödvändigtvis igenom fullt ut på konsumentpriserna. Hur stor del av skatten som övervältras på konsumenten beror på hur efterfrågan påverkas av prisförändringar, dvs. på priskänsligheten (se vidare kapitel 1).

Skatter på varor och tjänster brukar också benämnas indirekta, eftersom avsikten normalt är att de ska bäras av konsumenterna trots att de tas ut och betalas av producenterna eller säljarna (se vidare kapitel 1). Antalet skattskyldiga för de flesta punktskatter är relativt litet medan antalet brukare av de skattepliktiga varorna och tjänsterna är mångdubbelt större. Skatteadministrationen underlättas naturligtvis ju färre personer eller företag som är redovisningskyldiga och skattskyldiga. Definitionsmässigt har det dock ingen betydelse vem som betalar skatterna på varor och tjänster till skattemyndigheterna. Ett exempel på punktskatt som betalas direkt av bl.a. hushållen är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på varor och tjänster hänvisas till kapitel 15.

6.1.2 Harmonisering inom EU

Inom EU finns en strävan att skapa vissa gemensamma regler inom skatteområdet. Framförallt har inriktningen varit att harmonisera de indirekta skatterna. När den s.k. inre marknaden infördes den 1 januari 1993 avskaffades i princip alla gränskontroller för handel mellan medlemsstaterna. Samtidigt innebar det att inga indirekta skatter, importavgifter eller tullar längre får tas ut vid gränspassage.

I samband med genomförandet av den inre marknaden beslutades inom EU om ett antal direktiv som sammantaget innebär att mervärdesskatten och punktskatterna på alkohol, tobak samt mineraloljor i stor utsträckning harmoniserats. Huvudsyftet med harmoniseringen var att underlätta marknadens funktionssätt och att säkerställa medlemsländernas skatteintäkter. Harmoniseringen innebär att skattebaserna defi-

nierats på ett enhetligt sätt och att miniminivåer fastställts. Det finns dock inga restriktioner vad avser maximala skattesatser.

Beskattningsförfarandet vid handel mellan EU-länder beskrivs närmare i avsnitten 6.2.4 och 6.3.1.

6.1.3 Skatter på varor och tjänster uppgick till 300 miljarder år 2001

Skatterna på varor och tjänster uppgick år 2001 till sammanlagt 300 miljarder kr eller 13,2 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP) för det året. Cirka 70 procent av denna skatteuppbörd hänförs till mervärdesskatten (momsen) och resterande 30 procent till punktskatterna.

6.1 Tabell

Skatter på varor och tjänster 1997-2001, mnkr och procent Taxes on goods and services 1997-2001, MSEK and percent

Skatteslag Nature of tax	1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Mnkr MSEK	Procent Percent	Mnkr MSEK	Procent Percent	Mnkr MSEK	Procent Percent	Mnkr MSEK	Procent Percent	Mnkr MSEK	Procent Percent	Mnkr MSEK	Procent Percent
Mervärdesskatt (VAT)	175 800	68,5	168 900	68,1	180 684	68,9	191 736	69,8	200 686	70,2	211 003	70,3
Punktskatter (Excise duties)	80 680	31,5	78 992	31,9	81 706	31,1	82 894	30,2	85 164	29,8	89 077	29,7
Totalt (Total)	256 480	100,0	247 892	100,0	262 390	100,0	274 630	100,0	285 851	100,0	300 080	100,0
Andel av BNP, % (Share of GDP)	14,1		13,1		13,3		13,2		13,0		13,2	

Anm: I tabellen ingår samtliga skatter som i statsbudgeten redovisas under huvudtiteln skatt på varor och tjänster med tillägg för lotteriskatt, som redovisas som skatt på inkomst. Beloppen för mervärdesskatt avser till och med 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod. Punktskatterna avser för samtliga år betalda skatter.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsens breddades, har skatten på varor och tjänster (konsumtionsskatter) som andel av de totala skatterna uppgått till omkring 25 procent. Andelen har enstaka

år varit högre eller lägre pga. ändrad uppbörsordning. Momsens andel av konsumtionsskatterna har de senaste åren legat på cirka 70 procent.

6.2 Tabell

Totala skatter och konsumtionsskatter (skatt på varor och tjänster), 1989/90-2001, mdkr och procent

Total tax revenue and revenues from taxes on goods and services, 1989/90-2001, BSEK and percent

Budgetår Fiscal year	Totala skatter* Total tax revenue	Skatt på varor tjänster** Taxes on goods and services	därav moms*** VAT	Andel skatt på varor och tjänster av totala skatter, % Taxes on goods and services share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
1993	723	195	123	27,0
1994	756	188	116	24,9
1995	815	188	116	23,1
1996	929	256	176	27,6
1997	968	248	169	25,6
1998	1 043	262	181	25,2
1999	1 086	275	192	25,3
2000	1 138	286	201	25,1
2001	1 212	300	211	24,8

Anm: *Uppgifterna om totala skatter är reviderade från och med 1993 p.g.a. omläggning av nationalräkenskaperna. Skillnaden i totala skatter för år 2001 mellan 6.2 Tabell och den inledande tabellen i kapitel 6 beror på skillnader i definitioner mellan nationalräkenskaperna och RSV:s statistik.

**Från och med 1996 ingår, förutom de skatter som i statsbudgeten redovisas under inkomstiteln Skatt på varor och tjänster, även lotteriskatt.

***Beloppen avser till och med 1995 nettomomsen efter avräkning för statens, kommunernas och landstingens kompensation för betald moms. Från och med 1996 ingår inga sådana kompensationer. Till och med 1997 avser beloppen betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

Källa: Statistiska centralbyrån, Nationalräkenskaperna, Ekonomistyrningsverket och Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2 Mervärdesskatten (moms)

Mervärdesskatten (moms) infördes år 1969 och ersatte den allmänna varuskatten (omsättningskatten), som infördes 1960 och då uppgick till fyra procent av försäljningspriset. Den belastade slutkonsumenten och utgick i normalfallet i detaljhandelsledet. I början var momsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Bestämmelserna om moms återfinns främst i mervärdesskattelagen. Moms utgår på värdet av skattepliktig omsättning av varor och tjänster. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som omsättning.

6.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s.k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med det sistnämnda menas skattepliktig införsel av vara mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan (se vidare avsnitt 6.2.3). Export av varor till länder utanför EU är momsbefriad.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på den omsättning som sker i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms – ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten. I exemplet används skattesatsen 25 procent.

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelfärenden C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelfärenden C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	Summa	493

Källa: Riksskatteverket

6.2.2 Nästan alla varor och tjänster skattepliktiga

I princip är alla varor och tjänster skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Undantagna från skatteplikt är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning i offentlig regi, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Uppskattningsvis 30 procent av hushållens konsumtion består av utgifter för icke-skattepliktiga varor och tjänster. Producenterna av dessa varor och tjänster har inte rätt att dra av den ingående momsen.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Minimivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Två lägre skattesatser med en minimivån på fem procent tillåts dock. Sedan 1996 beskattas i Sverige livsmedel och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent. Från och med år 2001 beskattas även persontransporter med sex procent, mot tidigare tolv. Den sexprocentiga skattesatsen gäller från och med 1 januari 2002 även böcker och tidskrifter.

6.3 Tabell

Skattesatser för mervärdesskatt 1991-2003, procent

VAT rates for 1991-2003, percent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Generellt (<i>General</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Livsmedel m.m. (<i>Food etc.</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12	12	12	12	12
Restaurang (<i>Restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Hotell och camping (<i>Hotel and camping</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Personbefordran (<i>Passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12	12	6	6	6
Inträde djurparker (<i>Entrance fee zoological gardens</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6	6
Böcker och tidskrifter (<i>Books and magazines</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	6	6
Dagstidningar (<i>Newspapers</i>)						6	6	6	6	6	6	6	6
Kultur, idrott (<i>Culture, sport</i>)							6	6	6	6	6	6	6

Anm: Skattesatsen redovisad som påslag på pris exklusive mervärdesskatt.

Källa: Riksskatteverket.

6.2.3 Gemenskapsinterna förvärv

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.1.2 innebar införandet av den s.k. inre marknaden inom EU att mervärdesskatt inte längre får tas ut vid gränsen när varor förs mellan två medlemsländer. Beskattningen sker dock fortfarande i huvudsak enligt den s.k. destinationsprincipen, som innebär att moms tillfaller destinationslandet för varan. Sveriges medlemskap i EU innebar därför att ett nytt förfarande fick införas vid införsel av varor från annat EU-land. Förfarandet innebär att beskattningen av s.k. gemenskapsinterna förvärv sker inom det ordinarie mervärdesskattesystemet, istället för som tidigare genom en särskild gränsuppbörd. Detta sker som regel på så sätt att köparen får redovisa s.k. förvärvsskatt i sin skattedeclaration. Avdrag får sedan göras för denna skatt enligt samma regler som vid inköp inom landet.

I nedanstående exempel visas hur mervärdesskatten tas ut från olika led när inköp sker från ett annat EU-land.

Trävarufirman Holzmann & sohn i Tyskland säljer till möbelfabriken B

Faktura till B	Momsredovisning	
Trävaror	500	
Fakturasumma	500	

Möbelfabriken B säljer till möbelaffären C

Faktura till C	Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms 350
Moms 25 %	350	Utgående moms (förvärvsskatt, 25% av 500) 125
Fakturasumma	1 750	Ingående moms 125
		Till staten (350+125-125) 350

Möbelaffären C säljer till kunden D

Kontantpris till D	Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms 493
(inkl moms 493)		Ingående moms 350
		Till staten (493-350) 143

Den som omsätter varor med leverans till annat EU-land, som föranleder beskattning hos köparen enligt ovan beskrivna regler, ska lämna en periodisk sammanställning, en s.k. kvartalsredovisning (KVR). I denna ska uppgifter lämnas om bl.a. värdet av leveranserna och köparens registreringsnummer till moms. KVR ska i vissa fall även lämnas då ett företag för över eller låter föra över varor mellan EU-länder utan att omsättning föreligger.

6.2.4 Distansförsäljning mellan EU-länder

Det finns särskilda bestämmelser om s.k. distansförsäljning. Dessa bestämmelser gäller främst postorder- och internetförsäljning till privatpersoner från ett EU-land till ett annat. Närmare bestämt krävs för att det ska vara fråga om distansförsäljning att ett företag i ett EU-land säljer varor till en person, som inte är skattskyldig, i ett annat EU-land och att säljaren står för transporten. Så länge försäljningen från ett företag i ett annat EU-land till Sverige inte överstiger 320 000 kronor redovisas skatten i säljarens hemland. Om gränsen överskrids ska företaget registrera sig i Sverige och betala moms enligt svenska regler för den försäljning som sker här. Är det fråga om försäljning av alkohol, tobak eller mineralolja gäller inte beloppsgränsen, för dessa varor föreligger skatteplikt i köparens hemland från första kronan.

6.2.5 Skattedeclaration ska lämnas varje månad

Redovisning av momsen kan ske på två sätt (6.4 Tabell). Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 mnkr per beskattningsår och som är skyldiga att

lämna självdeklaration ska redovisa skatten i denna deklaration. Momsen ingår för dessa i den slutliga skatten. Eventuell över-skjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag över 1 mnkr ska redovisa skatten varje månad i en med övriga skatter och avgifter (avdragna skatter och arbetsgivaravgifter) gemensam skattedeklaration. Om beskattningsunderlaget överstiger 40 mnkr

per beskattningsår sker inbetalningen av moms senast den 26:e i månaden efter den månad som avses, i annat fall senast den 12:e i andra månaden efter. Under år 2002 uppgick antalet mervärdesskattedeclarationer till ca 4,1 miljoner. Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

6.4 Tabell

Antalet mervärdesskatteregistrerade maj 2003

Number of enterprises registered for VAT in May 2003

Skattskyldiga Liable to tax	Skattedeklaration Tax return		Helårs- redovisn Whole year accounting period	Inkomst- deklaration Income tax return	Totalt Total
	< 40 mnkr	> 40 mnkr			
Juridiska personer (<i>Legal entities</i>)	247 066	10 149	28 191	52 053	337 459
Fysiska personer (<i>Private individuals</i>)	109 104	105	12	409 733	518 954
Totalt (Total)	356 170	10 254	28 203	461 786	856 413

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt

6.2.6 Momsuppbörden

Skattemyndigheterna är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av moms skiljer man därför mellan inbetalningar till skattemyndigheterna respektive tullverket.

Inom momssystemet görs även utbetalningar. Sådana görs i de fall en skattskyldig under en redovisningsperiod deklarerar en större ingående än utgående moms. Utbetalningar i särskild ordning görs även till utländska företag som påförts moms i samband med förvärv från svenska skattskyldiga.

Som framgår av 6.5 Tabell minskade den av tullverket redovisade momsuppbörden kraftigt i och med Sveriges inträde i EU år 1995. Detta som en följd av införandet av de tidigare beskrivna reglerna för gemenskapsintern förvärv. Inbetalningarna till skattemyndigheterna ökade däremot. Om-

läggningen av uppbördsrutinerna för moms år 1996 gav det året en tillfällig höjning av skatteinkomsterna. Under 1999 medförde en ny tillämpning av bestämmelserna om s.k. skatteupplag att ett antal stora råoljeimportörer istället för tullmoms började betala moms till skattemyndigheten.¹ Totalt innebar detta att nettot av moms inbetalningarna till skattemyndigheten under 1999 blev cirka 5,5 mdkr högre, medan inbetalningarna till Tullverket minskade med motsvarande belopp. Mellan åren 1999 och 2000 minskade nettot av inbetalningarna till skattemyndigheten med nästan 1 mdkr. Detta trots att moms totalt sett ökade med cirka 9 mdkr. Förklaringen till detta är den stora ökningen av införselmoms till tullverket. De allra flesta företag som betalar införselmoms får nämligen dra av denna som ingående moms i sina skattedeclarationer. Detta innebär att införselmomsen antingen reducerar inbetalningarna till skattemyndigheten eller ökar utbetalningarna.

¹ Reglerna om skatteupplag infördes 1996. Reglerna innebär bl.a. att vissa råvaror undantas från tullmoms vid import om de placeras i s.k. skatteupplag. Istället påförs varan moms när den tas ut ur upplaget.

6.5 Tabell

Redovisning av mervärdesskatt 1994-2001, mdkr VAT revenues and expenditures 1994-2001, BSEK

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inbetalningar (Ingoing payments)								
Tullverket (Customs authorities)	94,9	48,8	33,4	37,7	38,9	37,3	47,1	46,3
Skattemyndigheterna (Tax authorities)	163,3	211,0	245,2	245,4	270,8	288,5	307,7	324,9
Summa (Sum total)	258,2	259,8	278,6	283,1	309,7	325,7	354,8	371,1
Utbetalningar (Outgoing payments)								
Skattemyndigheterna (Tax authorities)	116,5	106,3	105,7	117,0	133,5	138,6	158,9	165,0
Övriga utbetalningar* (Other payments)					0,8	0,9	1,0	0,9
Summa (Total)	116,5	106,3	105,7	117,0	134,4	139,5	159,8	165,9
Mervärdesskatt redovisad i inkomstdeklarationen (VAT reported in annual income tax returns)					5,4	5,5	5,7	5,8
Övriga betalningar** (Other payments)	16,0	2,0	2,9	2,8				
Nettoppbörd (Net payments)	157,7	155,5	175,8	168,9	180,7	191,7	200,7	211,0

Anm: Beloppen avser till och med 1997 betalda skatter. Från och med 1998 avser beloppen debiterade skatter periodiserade till det år inkomsten uppstod.

*Övriga utbetalningar avser till största delen återbetalningar av moms till ej skattskyldiga utländska företag.

**I övriga betalningar ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, återbetalningar till utländska företag m.m.

Källa: Riksskatteverket, statistikdatabasen GIN-skatt, och Ekonomistyrningsverket

Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar av moms redovisas som inkomst i statsbudgeten. Utöver de betalningar som redovisas i tabellen ovan påverkas statsbudgeten av den kompensation som statliga myndigheter får för den moms de betalar i sin verksamhet. Denna uppgick år 2001 till cirka 21 mdkr. För kommuner och landsting fanns före 1996 ett liknande kompensationssystem för betald moms. Detta ersattes av det s.k. kommunkontosystemet, som finansierades av kommunerna och landstingen själva genom avgifter. Från och med år 2003 sker kommunernas och landstingens kompensation för betald moms återigen via statsbudgeten. Finansieringen sker genom en minskning av de generella statsbidragen till kommunerna. Syftet med kompensationerna till statliga

myndigheter, kommunerna och landstingen är att eliminera momsens konkurrensnedvridande effekter. Momsen ska inte påverka valet mellan att utföra tjänster i egen regi eller att upphandla tjänster från privata entreprenörer.

6.2.7 Redovisning efter skattesats

I de skattskyldigas deklarationer redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt mervärdesskattedeklarationerna för 2002 lämnas i 6.6 Tabell. Drygt 80 procent av den utgående momsen hänförs till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent.

6.6 Tabell

Omsättning och moms efter skattesats 2002, mdkr

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 2002, BSEK

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Nettouppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (Tax rate 25%)	3 345	836		
Skattesats 12% (Tax rate 12%)	413	50		
Skattesats 6% (Tax rate 6%)	101	6		
Utgående moms på varuförvärv från annat EG-land (Output tax on goods acquired from another EC country)		113		
Utgående moms på tjänsteförvärv från utlandet (Output tax on services supplied from another country)		23		
Skattefri omsättning (Turnover, tax free)	279			
Omsättning till annat EG-land (Turnover, other EC countries)	411			
Exportomsättning (Turnover, export)	739			
Totalt (Total)	5 288	1 029	859	170

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarationen. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot tabell 6.5 ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklarationen och återbetalningar till utländska företag.

Källa: Statistiska centralbyrån

Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarationen (tidigare mervärdes-skattedeklarationen) uppgår till cirka 366 000 (6.4 Tabell).

6.2.8 Momsuppbörd per bransch

I 6.7 Tabell har den momsuppbörd som administreras av skattemyndigheterna fördelats efter bransch. Parti- och detaljhandeln svarar för mer än hälften av nettouppbörd, medan tillverkningsindustrin totalt sett redovisar en negativ nettomoms.

Som tidigare förklarats betalar varje skattskyldig moms på det mervärde som denne tillfört i produktions- och distributionskedjan. Tabellen nedan avspeglar dock inte helt detta mervärde, vilket förklaras av att

moms endast betalas på omsättning som sker inom landet. När varor exporteras, dvs. omsätts utanför landet, upphör beskattningsskedjan. Detta innebär att det exporterande företaget endast drar av den moms som betalats för det mervärde som uppstått i tidigare led, utan att redovisa någon utgående moms. För det exporterande företaget betyder det att en negativ nettomoms redovisas för just denna affärstransaktion. Totalt sett innebär det dock endast att en utjämning sker av den moms som redovisats i tidigare led. Denna utjämning framgår dock inte av tabellen om tidigare led finns i en annan bransch än det exporterande företaget.

6.7 Tabell

Moms fördelad efter bransch 2002, mnkr VAT according to corporate sector 2002, MSEK

Bransch Corporate sector	Utgående moms Output tax			Ingående moms Input tax	Netto Net
	På omsättning On turnover	På varuförvärv från annat EG-land On goods acquired from another EC country	På tjänste- förvärv från utlandet On services supplied from another country		
Jordbruk, skogsbruk och fiske (Agriculture, forestry and fishing)	19 725	347	8	17 484	2 596
Gruvor och mineralutvinning (Mines and quarries)	2 299	160	8	3 015	-548
Tillverkningsindustri (Manufacturing industry)	159 251	47 202	6 544	245 509	-32 512
El-, gas-, värme- och vattenverk (Electricity, gas and water works)	47 353	669	131	35 336	12 817
Byggindustri (Construction)	63 832	636	98	43 294	21 272
Varuhandel, reparation av fordon m.m (Wholesale and retail trade)	322 313	58 457	2 170	298 047	84 893
Hotell- och restaurangverksamhet (Hotels and restaurants)	12 435	43	43	8 520	4 001
Transport och kommunikationer (Transport and communication)	85 406	900	6 087	77 248	15 145
Kreditinstitut och försäkringsbolag (Financial institutions and insurance companies)	23 615	649	439	23 590	1 113
Fastighetsbolag och företagservice (Renting, business service and real estate companies)	128 401	3 135	7 442	90 033	48 945
Offentlig förvaltning (Community services)	1 264	585	133	98	1 884
Utbildning, sjukvård och sociala tjänster (Education, health care and social service)	9 785	111	33	5 206	4 723
Andra samhälleliga och personliga tjänster (Other community and personal services)	12 830	301	258	9 110	4 279
Utan bransch/konkurser (Without corporate sector/bankruptcy)	3 359	223	48	2 594	1 036
Totalt (Total)	891 868	113 418	23 442	859 084	169 644

Källa: Statistiska centralbyrån

6.3 Punktskatter

6.3.1 Inledning

Punktskatterna tillhör de skatteslag som ofta är föremål för omläggningar av olika slag. Detta hänger samman med deras dubbla funktion som inkomstkälla för staten och ekonomiskt styrmedel för att påverka resursutnyttjandet och den privata konsumtionen. Antalet punktskatter uppgår till ett tjugotal, men under årens lopp har vissa skatter ersatts av andra eller

helt upphört och nya skatter har tillkommit. Det har också genomförts statsfinansierade omläggningar mellan olika skatter som enbart har till syfte att förbättra skatternas effektivitet som ekonomiskt styrmedel. Ett aktuellt exempel är energiskatterna där koldioxidskatten under de senaste åren fått ökad tyngd i förhållande till den allmänna energiskatten. En skatt som upphört är försäljningsskatten på bussar, lastbilar och motorcyklar. Sista året denna skatt togs ut var år 2000.

6.8 Tabell

Uppbörd av punktskatter 1995-2002, mnkr

Revenues from excise duties 1995-2002, MSEK

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Skatt på energi och miljö (Energy and environment taxes)	40 900	42 010	48 624	49 223	51 924	52 655	53 540	56 473	59 750
Bensinskatt (<i>Petrol tax</i>)	22 030	1 711	-2						
Energiskatter (<i>Energy taxes</i>) ¹	17 399	38 680	45 636	46 945	49 811	50 488	50 738	53 080	56 507
allmän energiskatt (<i>General energy tax</i>)	10 239	27 456	30 371	34 212	36 900	37 573	38 419	36 542	37 003
koldioxidskatt (<i>CO2 tax</i>)	6 943	11 078	15 053	12 599	12 796	12 811	12 245	16 457	19 373
svavelskatt (<i>Sulphur tax</i>)	217	146	212	134	115	104	75	81	131
Särsk skatt på elkraft fr kärnkraftverk (<i>Nuclear power tax</i>)	137	133	974	1 478	1 537	1 553	1 726	1 841	1 796
Skatt på viss elkraft (<i>Electricity from certain sources</i>)	817	908	1 423	194					
Särsk skatt mot försurning (<i>Acidification tax</i>)	63	69	64	58	58	65	56	54	60
Skatt på gödsel o bekämpningsmedel (<i>Fees on fertilizers and biocides</i>)	183	332	343	427	389	399	434	428	366
Miljöskatt inrikes flyg (<i>Fees on domestic flights</i>)	271	177	128				-355		
Skatt på naturgrus (<i>Natural gravel tax</i>)			58	121	129	151	125	126	114
Skatt på avfall (<i>Tax on waste</i>)						816	945	907	
Skatt på alkohol och tobak (Alcohol and tobacco tax)	18 933	19 007	18 669	17 644	17 583	18 116	18 737	19 127	19 531
Tobaksskatt (<i>Tobacco tax</i>)	7 281	7 246	7 084	7 695	7 506	7 396	7 792	8 043	8 366
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	11 575	11 546	11 546	9 859	9 962	10 599	10 895	11 004	11 085
därav skatt på spritdrycker (<i>Ethyl alcohol</i>)	5 376	5 483	4 907	4 686	4 674	4 723	4 888	4 861	5 028
skatt på vin (<i>Wine</i>)	2 971	2 901	3 233	3 094	2 998	3 313	3 483	3 635	3 300
skatt på maltdrycker (<i>Beer</i>)	3 228	3 162	3 406	2 079	2 142	2 430	2 399	2 381	2 593
skatt på mellanklassprodukter (<i>Intermediate products</i>)					148	133	125	127	163
Systembolagets överskott (<i>Profits on alcohol monopoly retailing</i>)	77	215	39	90	115	122	50	80	80
Skatt på fordon (Tax on road vehicles)	5 994	6 013	7 131	6 787	6 597	6 915	7 379	7 221	7 688
Fordonsskatt (<i>Road vehicle</i>)	4 065	4 049	5 471	6 242	6 103	6 421	6 868	7 017	7 429
Kilometerskatt (<i>Kilometre</i>)	10								
Försäljningsskatt på motorfordon (<i>Sales tax</i>)	1 723	1 752	1 400	207	270	230	258	-23	15
Skrotningsavg (<i>Scrap fees</i>)	196	212	260	338	224	264	253	226	243
Skatt på import (Import tax)	5 505	4 981	3 625	3 808	3 766	3 530	3 806	3 643	3 476
Tullmedel (<i>Customs duties</i>)	5 074	4 447	3 179	3 467	3 356	3 143	3 449	3 338	3 217
Särskilda jordbrukstullar och sockeravg (<i>Certain agricultural duties</i>)	0	385	255	343	403	372	349	298	254
Övriga skatter m m på import (<i>Other import taxes</i>)	431	149	191	-2	6	16	9	8	5
Övriga (Other)	4 253	4 352	3 418	2 285	2 438	2 341	2 386	2 193	2 007
Lotteriskatt (<i>Lottery prize</i>)	3 103	3 223	2 267	1 078	1 183	1 201	1 199	1 198	1 149
Reseskatt (<i>Travel</i>)	-7								
Skatt på annonser och reklam (<i>Advertising</i>)	1 033	1 072	1 103	1 163	1 192	1 037	1 091	955	823
Skatt på spel (<i>Gambling</i>)	124	57	48	44	63	103	96	40	36
Totalt (Total)	75 585	76 363	81 467	79 747	82 308	83 557	85 849	88 656	92 453

1) Fr.o.m 1996 ingår bensinskatten i energiskatterna.

Anm: I sammanställningen har Systembolaget AB:s inlevererade överskott inkluderats. I statsbudgeten redovisas denna inkomst trots namnet bland punktskatterna, eftersom den räknas som en överföring från ett "skattemonopol". Även miljöavgiften, som i statsbudgeten redovisas som en offentligrättslig avgift, har inkluderats bland punktskatterna av definitionsskäl. Detsamma gäller skrotningsavgiften, som redovisas utanför statsbudgeten på den av Vägverket förvaldade bilskrotningsfonden. Beträffande vissa andra skatter som administreras av särskilda skattekontoret i Ludvika (exempelvis kupongskatt, stämpelskatt, och premieskatt på grupplivförsäkring) hänvisas till kapitlet om skatt på arbete respektive kapital.

Källa: Riksskatteverket, Ekonomistyrningsverket och Vägverket

Energi- och miljöskatterna har ökat

Skatterna på tjänster är låga jämfört med skatterna på varor. I föregående tabell (6.8) har punktskatterna klassificerats på ett över-skådligt sätt. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 2002 för cirka 65 procent av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har alkohol- och tobaksskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel (exkl. skatt på drivmedel) är i stort sett oförändrad. Slutligen har tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till cirka 8 000 näringsidkare, varav cirka hälften är registrerade för reklamskatt. De flesta reklamskatteskyldiga erlägger högst 1 miljon kr per år i reklamskatt. Efter att skatten på reklamtrycksaker togs bort 1999 har antalet skattskyldiga minskat. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Som framgår av 6.9 Tabell ökade antalet registrerade skattskyldiga för alkoholskatt efter EU-inträdet 1995. Under de senaste åren har antalet ökat ytterligare, liksom antalet skattskyldiga för tobaksskatt. Denna ökning är en följd av införandet av exportbutiklagen, som reglerar försäljning av obeskattade alkohol- och tobaksvaror till flygpasagerare som reser till en plats utanför EU:s skatteområde. Antalet skattskyldiga för spelskatt har varierat kraftigt under den jämförda tidsperioden. Minskningen under 1995 beror på att skatten på bingospel då slopades. Det större antalet skattskyldiga under åren 1998 till 2000 beror på att varuspelsautomater beskattades under dessa år. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt (6.10 Tabell). Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig svarar för över 99 procent av skatteuppbörden.

Antalet skattskyldiga för punktskatter är betydligt större än antalet registrerade. Detta hänger främst samman med att privatpersoner som är skattskyldiga och deklarerar för privatinförsel av varor inte registreras. Dessutom finns en illegal ej registrerad hantering av punktskattepliktiga varor. Hur stor den totala omfattningen är på denna är inte känt. När det gäller obeskattade cigaretter uppskattade dock Brottsförebyggande rådet 1999 att det fanns ett tiotal illegala grossister på marknaden.²

6.9 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 1990-2002 Number of enterprises registered for excise duties 1990-2002

År Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bränslen (Fuel)	314	347	626	435	756	731	634	660	651	654	658	639	639
Elkraft (Electricity)	501	512	500	577	553	614	557	566	574	589	594	622	630
Tobak (Tobacco)	16	16	13	14	15	18	20	23	24	60	64	72	73
Alkohol (Alcohol)	35	35	35	21	21	252	265	265	289	347	437	510	566
Lotterier (Lottery)	6	6	6	4	8	8	4	5	5	5	5	5	5
Reklam (Advertising)	4 441	4 472	4 603	5 033	4 783	5 299	4 795	4 773	4 548	3 855	3 961	3 987	4 041
Spel (Gambling)	952	971	1 262	1 496	1 118	240	196	250	498	550	547	384	384
Avfall (Waste)											303	286	276
Totalt (Total)	6 265	6 359	7 045	7 580	7 254	7 162	6 471	6 542	6 589	6 060	6 569	6 505	6 614

Källa: Riksskatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

² Den organiserade cigarettsmugglingen. Från ax till limpa. Leif G W Persson, 1999.

6.10 Tabell

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter fjärde kvartalet 2002 efter nettouppbörd, mnkr

Number of enterprises registered for certain excise duties in the fourth quarter 2002 according to duty paid, MSEK

Mnkr MSEK	Skatt på Olja, gasol och metan Tax on Oil, liquefied petroleum gas and methane	Bensin Petrol	Reklam Advertising	Alkohol Alcohol	Tobak Tobacco
-1	129	24	3 777	495	71
1-5	77	5	32	34	2
5-10	25	2	5	7	
10-25	24		1	10	
25-50	7			10	1
50-100					
100-	6	8		6	1
Totalt (Total)	268	39	3 815	562	75

Källa: Riksskatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

Varorna beskattas i det land de konsumeras

För varor som ingår i det harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller, som tidigare beskrevs i avsnitt 6.1.2, gemensamma förfaranderegler inom EU. Genom förfaranderegler har skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatte-representanter (6.11 Tabell). Suspensionsordningen innebär att varorna kan framställas, lagras och flyttas inom EU utan att skattskyldighet inträder. Beskattningen uppskjuts i stället tills varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. Under den tid varan omfattas av suspensionsordningen kan den endast hanteras av en upplagshavare. En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare och att hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Skattskyldigheten inträder när en varumottagare eller i deras ställe skatterepresentanter tar emot en obeskattad vara från en upplagshavare i ett annat medlemsland.

De gemensamma förfarandereglerna bygger på den tidigare beskrivna destinationsprincipen för beskattning av konsumtion, dvs. att skatten tillfaller destinationslandet. Det finns ett undantag från destinationsprincipen. Varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett medlemsland till ett annat beskattas i inköpslandet. För mineralolje-produkter gäller att skatt då även tas ut i Sverige. Sverige har medgivit rätt att övergångsvis tillämpa vissa begränsningar när det gäller privat införsel av alkohol och tobak.

6.11 Tabell

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 2002

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 2002

Vara Good	Upplags- havare Warehouse- keepers	Upplag Warehouses	Reg varu- mottagare Reg traders
Mineraloljor (Mineral oil)	245	1 723	3
Alkohol (Alcohol)	407	1 045	153
Tobak (Tobacco)	59	139	2
Bensin (Petrol)	33	237	1
Totalt (Total)	744	3 144	159

Källa: Riksskatteverket, Särskilda skattekontoret i Ludvika

6.3.2 Energi- och andra miljörelaterade skatter

Energiskatt är en samlingsbeteckning för punktskatter på ett antal bränslen och elektrisk kraft. Huvudsyftet med dessa skatter är att styra resursanvändningen på ett miljömässigt acceptabelt sätt. Vid sidan av energiskatterna finns ytterligare ett antal skatter vars utformning är mer eller mindre miljörelaterad.

Den första energiskatten infördes i Sverige år 1929, då bensin och motoralkoholer började beskattas. Skatt på dieselolja för fordonstrift infördes 1937. Konsumtionsskatt på el har funnits sedan 1951. År 1957 infördes den allmänna energiskatten. I samband med skattereformen åren 1990 och 1991 omstrukturerades energibeskattningen. Bland annat infördes nya skattekomponen-

ter i form av koldioxidskatt och svavelskatt på bränslen. År 1993 genomfördes en energiskattereform, som bl.a. innebar att tillverkningsindustrin befriades från energiskatten på bränslen och el samt fick reducerad koldioxidskatt. Motiven för införande av energiskatter var till en början främst fiskala. Under de senaste decennierna har dock de energi- och miljömässiga aspekterna börjat väga allt tyngre.

Energi- och koldioxidskattesatserna räknas varje år upp med hänsyn till prisutvecklingen. Uppräkningen baseras på förändringen i konsumentprisindex mellan juni månad andra året före beskattningsåret och juni månad året före beskattningsåret.

Under senare år har flera nya miljörelaterade skatter tillkommit medan andra försvunnit. Exempel på nyare skatter är skatt på naturgrus som infördes 1996 och skatt på avfall som infördes år 2000. Naturgrusskatten infördes med syftet att bidra till en bättre hushållning av naturgrus eftersom tillgången är begränsad. Avfallsskatten infördes för att öka lönsamheten för återanvändning och återvinning av avfall och genom detta åstadkomma en minskad mängd deponerat avfall. En miljöskatt som tagits bort är skatten på inrikesflyg som upphörde 1996. Ett av motiven till avskaffandet var att skatten inte anses överensstämja med EU:s regler om beskattning av mineraloljeprodukter.

Skatt på bränslen

Energiskatten består dels av en koldioxidskatt som är en skatt på utsläpp, dels av en egentlig energiskatt som är en skatt på själva energin. Den egentliga energiskatten har därmed ingen direkt koppling till några miljöstörande utsläpp. Den är heller inte proportionell mot energivärdet. När det gäller bränslen som används för uppvärmning har eldningsolja den högsta energiskatten, vilken motsvarar cirka 7 öre per kWh. Den lägsta energiskatten har gasol med drygt 1 öre per kWh. Kol har en energiskatt motsvarande cirka 4 öre per kWh. Skillnaderna har sitt ursprung i 70-talet och den ambition som då fanns att styra över energianvändningen från olja till andra produkter. Koldioxidskatten baseras på koldioxidutsläppets storlek vid förbränning. Den beräknas därmed, till skillnad från den egentliga energiskatten, utifrån en enhetlig grund. Sedan den 1 januari 2003 motsvarar koldioxidskatten 76 öre per kilo utsläppt koldioxid. På bränslen som innehåller svavel betalas dessutom en särskild

svavelskatt. Denna är proportionell mot svavelinnehållet i bränslet.

Den allmänna principen är att skatt ska utgå på allt bränsle som används till uppvärmning eller för motordrift. Biobränslen och torv för uppvärmningsändamål undantas dock normalt från energi- och koldioxidskatt. Undantaget gäller inte råttallolja som fr.o.m. 1999 påförs energiskatt, trots att sådan olja är att betrakta som biobränsle. Motiven för detta är främst näringspolitiska. Syftet med införandet av skatten var att hålla nere efterfrågan på råttallolja som bränsle. En ökad efterfrågan på råttallolja skulle driva upp priset, vilket i sin tur skulle medföra problem för den delen av den kemiska industrin som använder råttallolja som råvara.

Skattesatserna är differentierade

En miljöklassning av oljebränslen infördes 1991. Indelningen i miljöklasser bestämdes efter oljans innehåll av vissa kemiska ämnen och efter dess kokpunktintervall. Oljan delades in i tre miljöklasser, av vilka den med bäst miljöegenskaper, miljöklass 1, hade den lägsta skattesatsen. Det var vid denna tid ingen skillnad på beskattning mellan olja som används för uppvärmning (eldningsolja) och olja för fordonsdrift (dieselolja). I samband med att kilometerskatten avskaffades 1993 (se avsnitt 6.3.4) infördes en särskild dieseloljeskatt på sådan olja som användes för drift av personbilar, bussar och lastbilar. För att sådan högbeskattad olja skulle kunna skiljas från annan olja infördes en färgmärkning av den lågbeskattade oljan. Under 1994 togs skattdifferentieringen efter miljöklass bort för den lågbeskattade oljan. Anledningen var att när oljan används i värmepannor för uppvärmning är förbränningen så effektiv, att den miljömässiga skillnaden är liten mellan de olika miljöklasserna. Att differentieringen upphörde för den lågbeskattade oljan innebar dock samtidigt att miljöstyrningen försvann för sådan olja som användes som bränsle i de fordon som inte omfattades av den särskilda dieseloljeskatten, dvs. traktorer och andra motorredskap. För att återinföra miljöstyrningen inom detta område beslutades att alla motordrivna fordon fr.o.m. 1 oktober 1995 skulle använda högbeskattad olja.

Sedan 1994 differentieras även energiskatten på bensin efter en särskild miljöklassning. Den nuvarande indelningen består av miljöklass 1 och 2. Tidigare fanns även en miljöklass 3, för bensin med

blyinnehåll. Sådan bensin är dock numera försvunnen från den svenska marknaden. Sedan den 15 november 2002 finns även en särskild skatteklass för s.k. alkylatbensin som kan användas i tvåtaktsmotorer. Alkylatbensin är en renare form av bensin som minskar utsläppen jämfört med vanlig bensin.

sin som kan användas i tvåtaktsmotorer. Alkylatbensin är en renare form av bensin som minskar utsläppen jämfört med vanlig bensin.

6.12 Tabell

Allmänna energi- och miljöskattesatser för bränslen exkl moms 2003

General energy and environmental duties for fuel excl VAT 2003

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO ² tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (Petrol, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	2,94	1,77	4,71
Alkylatbensin (alkylate based petrol)	1,41	1,77	3,18
miljöklass 2 (environmental class 2)	2,97	1,77	4,74
annan bensin (other petrols)	3,63	1,77	5,40
Olja (Oil)			
för drift av motordrivet fordon samt av fartyg för privat ändamål (utan märkämmen), kr/l (for operation of motor-driven vehicle or vessel used for private purposes, SEK/l)			
miljöklass 1 (environmental class 1)	1,004	2,174	3,178
miljöklass 2 (environmental class 2)	1,243	2,174	3,417
miljöklass 3 alt. saknar miljöklass (environmental class 3 or not classified)	1,556	2,174	3,730
för andra ändamål (med märkämmen), kr/m ³ (for other purposes, SEK/m ³)	720	2 174	2 894
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas, SEK/metric ton)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 322	1 322
för annat ändamål (for other purposes)	141	2 286	2 427
Naturgas och metan, kr/1000 m³ (Natural gas and methane, SEK/1000 m³)			
för drift av motorfordon, fartyg eller luftfartyg (for operation of motor-driven vehicle, vessel or aircraft)			
	0	1 087	1 087
för annat ändamål (for other purposes)	233	1 628	1 861
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke, SEK/metric ton)			
	307	1 892	2 199
Råtallolja, kr/m³ (Crude tall oil, SEK/m³)			
	2 894		2 894

Anm: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per m³ för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Riksskatteverket

Skattestrukturen ändrad för ökad miljöstyrning

För att öka den samlade miljöstyrningen har koldioxidskatten under de senaste åren fått ökad tyngd i förhållande till energiskatten. Mellan åren 2002 och 2003 höjdes koldioxidskatten med ytterligare 16 procent. Samtidigt sänktes energiskatten för drivmedel lika mycket som koldioxidskatten höjdes. För att upprätthålla en oförändrad skattebelastning på alla drivmedel undantogs gasol, metan och naturgas, som endast belastas med koldioxidskatt, från höjningen.

Svavelskatt tas för fasta och gasformiga bränslen ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas svavelskatt ut med 27 kr per kubikmeter för varje tiondels viktprocent svavel. Gränsvärdet för uttag av svavelskatt på oljeprodukter går från och med år 2002 vid 0,05 viktprocent.

Lägre skattesatser för vissa användare

För företag inom tillverkningsindustrin, växt-husnäringen samt jordbruks- skogsbruks- och vattenbruksnäringarna är skatten på andra bränslen än bensin och dieselolja för drift av fordon reducerad. För dessa företag utgår ingen energiskatt medan koldioxidskatten är reducerad till 25 procent av annars gällande skatt (6.13 Tabell). Den tidigare beskrivna förskjutningen från energi- till koldioxidskatt är utformad så att skattebelastningen för nämnda näringar är oförändrad.

Den som är registrerad som skattskyldig får reduktionen genom avdrag i deklARATIONEN. Övriga får antingen direkt köpa bränslet till ett pris där hänsyn tagits till den reducerade skatten eller ansöka om återbetalning. För att få reduktionen direkt vid inköpet krävs att köparen är godkänd av Riksskatteverket som skattebefriad förbrukare.

För den energiintensiva industrin finns möjligheter till ytterligare nedsättning av koldioxidskatten som utgår på det bränsle som används i tillverkningsprocessen. Sådan nedsättning medges, efter ansökan till beskattningsmyndigheten, om koldioxidskatten överstiger en viss andel av de framställda produkternas försäljningsvärde.³

Bränslen som används för att producera elektrisk kraft belastas inte med energi- eller koldioxidskatt. Beskattningen av elektrisk kraft sker istället i konsumtionsledet.

6.13 Tabell

Energi- och miljöskatter för bränslen som förbrukas inom industri, växthusnäring samt jord-, skogs- och vattenbruk, exkl moms 2003

Energy and environmental duties for some special fuels in manufacturing, commercial greenhouses and farming excl. VAT 2003

Bränsleslag Type of fuel	Koldioxid-		Total skatt Total tax
	Energiskatt Energy tax	skatt CO2 tax	
Olja (med märkämnor) kr/m ³ (Oil [low tax] SEK/m ³)	0	543,5	543,5
Gasol, kr/ton (Liquefied petroleum gas SEK/metric ton)	0	571,5	571,5
Naturgas och metan, kr/1000 m ³ (Natural gas and methane SEK/m ³)	0	407,0	407,0
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke SEK/metric ton)	0	473,0	473,0
Råtallolja, kr/m ³ (Crude tall oil SEK/m ³)	543,5	0	543,5

Anm: Eventuellt svavelinnehåll beskattas med samma skattesatser oavsett vem som förbrukar bränslet, dvs. petroleumkoks, kol- och torvbränsle beskattas med 30 kr per kg svavel i bränslet, och flytande bränslen beskattas med 27 kr per kbm för varje tiondels viktprocent svavel.

Källa: Riksskatteverket

Skatt på elkraft

Elektrisk kraft beskattas, som nämns ovan, vid leverans till slutanvändare. Skatten är differentierad beroende på var i landet den konsumeras och, i likhet med energiskatten på bränslen, vem som konsumerar den. I de tre nordligaste länen samt ett antal uppräknade kommuner i andra län är energiskat-

ten på elkraft reducerad (se anmärkning till 6.14 Tabell). För elkraft som förbrukas inom industri och växthusnäring utgår inte någon energiskatt. Från och med 1 januari 2003 höjdes energiskatten för el, exklusive indexuppräknning, generellt med 2,1 öre per kWh. Denna höjning ska balansera höjningen av koldioxidskatt på bränslen så att relativpriset mellan dessa och el är oförändrad.

Utöver den energiskatt som tas ut i användarledet vid konsumtion utgår även effektskatt på kärnkraftsreaktorer. Denna fasta skatt bestäms utifrån kärnkraftsreaktorernas termiska effekt och utgår med 5 114 kr per megawatt och månad.

Tidigare betalades även en produktionsskatt på elkraft från vattenkraftverk. Denna ersattes 1997 av en särskild fastighetsskatt (se kapitel 5).

Förslag i budgetpropositionen hösten 2003

I budgetpropositionen föreslås att koldioxidskatten på bränslen höjs med 18 procent från och med den 1 januari 2004. För bensin och dieselolja sänks samtidigt energiskattesatserna lika mycket som koldioxidskattesatserna höjs. Drivmedel som endast belastas med koldioxidskatt ska enligt förslaget undantas från skattehöjningar. Härutöver höjs energiskatten på dieselolja med 10 öre per liter. Vidare föreslås att omläggningen utformas så att skattebelastningen för tillverkningsindustrin, jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna blir oförändrad. Även energiskatten på el föreslås bli höjd med 1 öre per kWh. Den nollskattesats som gäller för el som förbrukas inom tillverkningsindustrin och för växthusuppvärmning föreslås bli ersatt av en skattesats på 0,5 öre per kWh. Bakgrunden till förslaget är ett kommande energiskattedirektiv inom EU, som bl.a. innehåller en minimiskattesats för användning av el inom företagssektorn.

Utöver de föreslagna höjningarna indexuppräknas samtliga energi- och koldioxidskatter med hänsyn till förändringen av det allmänna prisläget.

³ Överstiger den koldioxidskatt som belastar ett företag inom dess näringar 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 %. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

6.14 Tabell

Skattesatser för elkraft 2003, öre/kWh

Excise duties for electric power 2003, öre/kWh

Ändamål Purpose	Norra Sverige ¹ Northern Sweden	Övriga landet Other parts
Hushåll o icke-industriell verksamhet (Households and non-industrial activity)	16,8	22,7
El-, gas-, värme-, vattenproduktion (Electric power, gas, heating or water supply)	16,8	20,2
El förbrukad i större elpannor för ovannämnda ändamål under tiden 1/11-31/3 ² (Electricity consumption in special electric boiler plants between 1/11-31/3)	19,2	22,7
Industri, växthus, jord- och skogsbruk (Industry, commercial greenhouses and farming)	0	0

Anm: 1) Med "Norra Sverige" avses samtliga kommuner i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen och Torsby.

2) För elektrisk kraft som under tiden 1 november -31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt utgör energiskatten -16,4 öre per kWh vid förbrukning i "Norra Sverige" för annat ändamål än industriell verksamhet och växthusodling, och -19,8 öre per kWh i övriga landet vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning.

Källa: Riksskatteverket

Sveriges tillförsel och användning av energi

Den svenska energitillförseln uppgick år 2001 till 616 tWh (6.15 Tabell). Detta är en ökning med 35 procent sedan 1970, då den totala energitillförseln uppgick till 457

tWh. Under samma period har energitillförselns sammansättning förändrats kraftigt. År 1970 utgjorde råolja och oljeprodukter 77 procent av den totala energitillförseln, medan andelen för dessa bränslen hade sjunkit till 31 procent år 2001.⁴

6.15 Tabell

Sveriges energitillförsel efter energislag 1991-2001, tWh

Energy supply in Sweden according to source 1991-2001, tWh

Energislag Source of energy	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Råolja och oljeprodukter (Crude oil and oil products)	186	186	185	201	199	211	202	208	202	199	192
Kärnkraft (Nuclear power)	228	188	182	217	207	224	206	218	213	168	211
Biobränslen, torv m m (Biofuel, peat e.a.)	70	72	75	79	85	88	90	91	90	96	97
Vattenkraft (Hydroelectric power)	63	74	75	59	68	52	69	75	72	79	79
Kol och koks (Coal and coke)	29	27	27	28	27	31	26	26	25	26	27
Naturgas, stadsgas (Natural gas)	7	8	8	8	8	8	9	9	9	8	9
Värmepumpar i fjärrvärmeverk (Heat pumps in district heating plants)	7	7	7	7	7	7	6	7	8	7	7
Vindkraft (Wind power)							0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
Nettoimport av el (Net import of electricity)	-1	-2	-1	0	-2	6	-3	-11	-7	5	-7
Totalt (Total)	590	560	559	599	599	628	605	624	611	588	616

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl. energiomvandlingsförluster.

TWh = Terrawatt-timmar, dvs. 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget i siffror 2002

I tabellen nedan visas den slutliga energianvändningen efter energislag och samhällssektor. Skillnaden mellan den totala energitillförseln i föregående tabell och den totala energianvändningen utgörs av distributions- och omvandlingsförluster, 178 tWh, samt användning för icke energiändamål, 24 tWh.

Oljeprodukter står för 36 procent och el för 32 procent av den slutliga energianvändningen, som uppgår till cirka 415 twh.

Övriga energislag har mindre betydelse. Bostäder och service förbrukar cirka 38 procent av den totala energin och industrin 36 procent. Resterande 26 procent förbrukas av transportsektorn, där även utrikes transporter ingår. För bostäder är el det viktigaste energislaget medan industrin använder ungefär lika mycket biobränslen som el. Nästan all energianvändning inom transportsektorn kommer från oljeprodukter.

⁴ Energimyndigheten, Energiläget 2002

6.16 Tabell

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 2001, tWh

Final energy consumption according to energy source and community sector 2001, tWh

Energislag Energy source	Bostäder, service mm Housing, service e.a	Industri Industry	Transporter Transports	Totalt Total
Oljeprodukter (Oil products)	26,8	19,3	105,2	151,3
El (Electricity)	75,3	55,1	3,2	133,6
Biobränsle, torv mm (Biofuel, peat e.a.)	11,6	51,2		62,8
Fjärrvärme (District heating)	40,5	5,1		45,6
Kol, koks (Coal, coke)		15,6		15,6
Naturgas (Natural gas)	1,5	3,9	0,1	5,5
Stadsgas (Gasworks gas)	0,5	0,0		0,5
Etanol (Ethanol)			0,4	0,4
Totalt (Total)	156,2	150,2	108,5	414,9

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens energimyndighet, Energiläget i siffror 2002 och Energiförsörjningen i Sverige, samt egna beräkningar

56,5 miljarder i energiskatter år 2002

Energiskatterna inbringade sammanlagt 56,5 mdkr under 2002, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja (6.17 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av skatteuppbörden.

Av de olika skattelagen svarar den allmänna energiskatten för 37,0 mdkr, eller 65 procent, av den totala energiskatten. Koldioxidskatten uppgår till totalt 19,4 mdkr, vilket motsvarar 34 procent av totaluppbörden. Svavelskatten, vilken uppgår till totalt 131 mnkr, motsvarar endast 0,2 procent av den totala energiskatten.

6.17 Tabell

Nettouppbörd av energiskatter efter energi- och skattelag 2002, mnkr

Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 2002, MSEK

Energislag Energy source	Energi- skatt Energy tax	Koldioxid- skatt CO ² tax	Svavel- skatt Sulphur tax	Totalt Total
Bensin (Petrol)	17 192	7 833		25 025
Oljeprodukter (Oil products)	5 791	10 453		16 244
Råtallolja (Crude tall oil)	24			24
Övriga bränslen (Other fuels)	130	1 087		1 217
Samtliga bränslen (All fuels)			131	131
Elkraft (Electricity)	13 866			13 866
Totalt (Total)	37 003	19 373	131	56 507

Källa: Ekonomistyrningsverket

6.18 Tabell

Exempel på elpris juni 2003 (fasta avgifter tillkommer), öre/kWh och procent

Example of electricity price June 2003 (fixed charges not included), öre/kWh and percent

	Öre/kWh	Procent Percent
Elpris exkl skatt (Electricity price, excl tax)	42,50	37
Nätavgifter (Electric supply network fee)	23,68	21
Elcertifikat (Electricity certificate)	2,50	2
Energiskatt (Energy tax)	22,70	20
Moms (VAT)	22,85	20
Konsumentpris (Consumer price)	114,23	100

Källa: Riksskatteverket

6.19 Tabell

Exempel på bensinpris (95 oktan blyfri) augusti 2003, kr

Example of petrol price (95 octane, lead-free) August 2003, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (Price excl tax)	2,92	31
Energiskatt (Energy tax)	2,94	31
Koldioxidskatt (CO ² tax)	1,77	19
Moms (VAT)	1,91	20
Pris per liter (Price per litre)	9,54	100

Källa: Riksskatteverket

Det internationella samarbetet mot klimatförändringar

I början på 1990-talet påbörjades på FN:s initiativ internationella förhandlingar mellan en stor del av världens stater, med syftet att begränsa halten av s.k. växthusgaser i atmosfären. Ett exempel på en växthusgas är koldioxid. Förhandlingarna resulterade 1992 i en ramkonvention, vars grundläggande syfte är att stabilisera halten av växthusgaser på en nivå som inte innebär farlig påverkan på klimatsystemet. Någon definition av denna nivå fanns dock inte i konventionen. Fem år senare, 1997, antogs ett protokoll till konventionen, det s.k. Kyotoprotokollet, med mål som ska uppnås under perioden 2008-2012. I protokollet ingår att i-länderna ska minska sina utsläpp. För EU:s del ska medlemsstaterna gemensamt minska sina utsläpp med åtta procent från 1990 års nivå. Kyotoprotokollet innehöll dock en del oklarheter, bl.a. vad gäller uppföljningen och möjligheterna till mellanstatlig handel med utsläppsrätter. Under år 2001 enades ett tillräckligt antal länder om en gemensam tolkning av Kyotoprotokollet. Uppgårelsen innehåller dock en mängd kompromisser och innefattar heller inte USA. För att avtalet ska börja gälla krävs att minst 55 länder, inklusive i-länder som står för minst 55 procent av koldioxidutsläppen, ratificerar avtalet. Cirka 117 länder hade i september år 2003 formellt godkänt avtalet, däribland EU-länderna. De i-länder som skrivit på avtalet svarar dock för endast 44 procent av de samlade utsläppen, vilket innebär att avtalet ännu inte kunnat träda i kraft.

När det gäller EU så finns ett gemensamt åtagande som innebär att medlemsländerna fördelar den totala utsläppsminskningen om åtta procent mellan sig. Denna fördelning har för Sveriges del inneburit att utsläppen faktiskt kan ökas med fyra procent. Sverige har dock redan tidigare beslutat om en nationell strategi för begränsning av utsläpp av koldioxid som innebär att utsläppen ska minska. Som ett delmål ska de svenska utsläppen av växthusgaser som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990.

Ett effektivare resursutnyttjande, med minskade utsläpp av växthusgaser, uppnås bland annat med hjälp av ekonomiska styr-

medel. Ett viktigt sådant är energi- och koldioxidbeskattningen. De senaste årens förändringar av skattestrukturen har haft som syfte att öka skatternas effektivitet som styrmedel. Hur stor roll beskattningen i framtiden kommer att få för styrningen mot ett effektivare resursutnyttjande är ännu osäkert. Det förekommer även diskussioner om införande av alternativa ekonomiska styrmedel, t.ex. handel med utsläppsrättigheter.

6.3.3 Skatt på alkoholdrycker och tobak

Beskattningen av "njutningsmedel" såsom alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror har både folkhälsopolitiska och statsfinansiella syften. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet. Motiven för beskattning var länge i första hand finansiella. Alkoholskatterna fick en uttalat hälsopolitisk betydelse först i samband med att motbokssystemet avskaffades år 1955.

Alkoholhalten bestämmer skattesatsen

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (6.20 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol, dvs. ju högre alkoholhalt i drycken, desto högre skatt. Principen är densamma för beskattningen av vin och öl. För alkoholdrycker som tas in från annat EU-land för privat bruk (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med ett bestämt belopp per volymenhet oavsett alkoholhalt. För spritdrycker är skattesatsen 196 kr per liter, för vin 22 kronor per liter medan den för öl är 8 kronor per liter.

Vissa justeringar av alkoholskatterna har gjorts under senare år. År 1997 sänktes ölskatten på grund av en kraftigt ökad gränshandel med öl. Detta innebar att beskattningen av öl blev lägre än beskattningen av vin, även räknat per volymprocent. Efter att EU-kommissionen lämnat synpunkter på att Sverige, som öl- men ej vinproducerande land, genom sin beskattning missgynnade varor från andra medlemsstater sänktes den 1 december 2001 även skatten på vin.

6.20 Tabell

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-2003, kr Excise duties on alcohol 1995-2003, SEK

	Volymprocent alkohol Percentage of alcohol by volume	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Sprit (skatt per liter ren alkohol) (Spirits [excise per litre pure alcohol])										
		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41	501,41	501,41	501,41	501,41
Vin (skatt per liter) (Wine [excise per litre])										
2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	9,34	9,34	9,34	9,34	7,58	7,58
4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	13,80	13,80	13,80	13,80	11,20	11,20
7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	18,98	18,98	18,98	18,98	15,41	15,41
8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20	22,08	22,08
15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (skatt per liter) (Intermediate products [excise per litre])										
1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20	27,20
15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17	45,17
Maltdrycker* (skatt per liter och procentenhet alkohol) (Beer [excise per litre and percentage unit of alcohol])										
2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47
>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47	1,47

Anm: *T.o.m. 1996 var gränsen 2,25 %.

Källa: Riksskatteverket

Skatten på tobaksvaror

Principerna för beskattning av tobaksvaror skiljer sig mellan de olika produkterna. Snus, rök- och tuggtobak beskattas per viktenhet medan cigarrer och cigariller beskattas med en styckeskatt. Skatten på cigaretter består av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Dessutom finns för cigaretter en bestämmelse om en lägsta styckeskatt. Denna har tillkommit som en följd av det EG-direktiv som finns på området. Detta säger att punktskatten ska vara minst 57 procent av detaljhandelspriset på cigaretter i den mest efterfrågade priskategorin. En kompletterande bestämmelse har dessutom införts som innebär att ett fast minimibelopp om 60 euro (cirka 535 kronor) per 1 000 cigaretter ska tas ut. Medlems-

stater som tar ut en punktskatt på minst 95 euro (cirka 845 kronor) per 1 000 cigaretter behöver inte uppfylla 57-procentskravet.

Under 1997 höjdes skatten två gånger med sammanlagt över 50 procent. Skälen för höjningarna var främst allmän finansiering av statsbudgeten. Dessutom angavs folkhälsoskäl samt att Sverige ännu inte uppnått miniminivån på cigarettskatt inom EU. Prisökningarna som blev följden av skatthöjningarna ledde till minskade försäljningsvolymerna av beskattade cigaretter. Volymerna som med stor sannolikhet ersattes av obeskattade cigaretter, till följd av smuggling och gränshandel. För att förhindra en ökad smuggling med åtföljande inslag av organiserad brottslighet sänktes tobaksskatten den 1 augusti 1998. Samma skattesatser gäller fortfarande 2003.

6.21 Tabell

Skattesatser för tobak 1995-2003 Excise duties on tobacco 1995-2003

	1995	1996	1997	1998a	1998b	1999	2000	2001	2002	2003
Cigaretter (Cigarettes)										
Per styck (öre) (Each [öre])	75	53	66	85	20	20	20	20	20	20
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)	15,2	16,4	17,8	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	
Alternativt: (Alternatively:)										
Minimiskatt per styck (öre) (Minimum duty each [öre])										84
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (Cigars and cigarillos, each [öre])										
	35	35	44	56	56	56	56	56	56	56
Tobak (kr/kg) (Tobacco [SEK/kg])	384	384	489	630	630	630	630	630	630	630
Snus kr/kg (Moist snuff [SEK/kg])	75	75	96	123	123	123	123	123	123	123
Tuggtobak kr/kg (Chewing tobacco [SEK/kg])										
	123	123	156	201	201	201	201	201	201	201

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801.

Källa: Riksskatteverket

Försäljningen av alkohol ökar

Förekomsten av illegal tillförsel av alkohol och tobak, antingen genom illegal införsel (smuggling) eller illegal sprittillverkning (hembränt) gör att det är svårt att exakt redovisa de förbrukade kvantiteterna av dessa varor (för en utförligare redogörelse av detta se avsnitt 10.5.2). Den offentliga statistiken visar naturligtvis endast de beskattade kvantiteterna som säljs av Systembolaget eller på restaurang (6.22 Tabell). Av den statistiken framgår att den beskattade försäljningen av spritdrycker minskat kraftigt sedan slutet av åttiotalet. De senaste årens försäljning är betydligt mindre än

1988 års försäljning. Den successiva minskning som kunnat noteras under hela perioden bröts dock under 1999. Mellan 1998 och 2002 ökade den beskattade spritförsäljningen med 14 procent. Försäljningen av vin och starköl har ökat kraftigt under den aktuella perioden. Vinförsäljningen har sedan 1988 ökat med 72 procent och starkölsförsäljningen med 74 procent. Mellan 2001 och 2002 ökade spritförsäljningen med 3 procent, vinförsäljningen med 12 procent och starkölsförsäljningen med 8 procent. Den totala försäljningen omräknad till 100 procent alkohol ökade för fjärde året i rad, sedan den nedåtgående trenden bröts 1998.

6.22 Tabell

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-2002, milj liter

Sales in alcoholic beverages 1988-2002, millions of litres

	Sprit Spirits	Vin Wine	Starköl Beer >3,3 vol%	Liter 100 % alkohol per invånare 15 år och över Litres 100 % alcohol per head of pop. aged 15 and more
1988	41	102	148	6,4
1989	40	106	161	6,5
1990	38	105	162	6,4
1991	37	106	165	6,3
1992	36	109	173	6,3
1993	34	110	179	6,2
1994	32	115	192	6,3
1995	30	111	192	6,2
1996	27	117	182	6,0
1997	25	128	193	5,9
1998	24	130	194	5,8
1999	25	140	218	6,1
2000	25	144	224	6,2
2001	27	157	239	6,5
2002	27	176	257	6,9

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Folkhälsoinstitutet

6.23 Tabell

Exempel på spritpris (700 ml, 40 %), juni 2003, kr

Example of liquor price (700 ml, 40 %) June 2003, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	43	18
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	140	62
Moms (<i>VAT</i>)	46	20
Konsumentpris (Consumer price)	229	100

Källa: Riksskatteverket

6.24 Tabell

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt 12 %), juni 2003, kr

Example of wine price (750 ml, 12 % alc. by volume), June 2003, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	39,44	56
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	16,56	24
Moms (<i>VAT</i>)	14,00	20
Konsumentpris (Consumer price)	70,00	100

Källa: Riksskatteverket

6.25 Tabell

Exempel på starkölspris (500 ml, 5,2 volym % alkohol), juni 2003, kr
Example of beer price (500 ml, 5,2 % alc. by volume), June 2003, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Pris exkl skatt (<i>Price excl tax</i>)	6,50	50
Alkoholskatt (<i>Alcohol tax</i>)	3,82	30
Moms (VAT)	2,58	20
Konsumentpris (Consumer price)	12,90	100

Källa: Riksskatteverket

6.26 Tabell

Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), juni 2003, kr
Example of tobacco price (a packet of cigarettes), June 2003, SEK

	Kr SEK	Procent Percent
Priset exkl skatt (<i>Price excluding tax</i>)	11,30	30,1
Fast tobaksskatt (<i>Fixed tobacco tax</i>)	4,00	10,7
Värderelaterad tobaksskatt (<i>Value related tobacco tax</i>)	14,70	39,2
Moms (VAT)	7,50	20,0
Detaljhandelspris (Retail trade price)	37,50	100,0

Källa: Riksskatteverket

6.3.4 Skatt på fordon

Fordonsbeskattningen har i likhet med andra punktskatter utformats med hänsyn till flera faktorer. Förutom de statsfinansiella motiven har miljöhänsyn och trafik-säkerhetsaspekter påverkat bestämmelserna om beskattning av fordon. Totalt omfattar fordonsbeskattningen ett antal skatter och avgifter på försäljning, innehav, registrering och skrotning av fordon. Användningen av fordon beskattas genom energiskatterna på bensin och diesel (se ovan). Den totala vägtrafikbeskattningen består sålunda av skatter på fordon och deras drivmedel.

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten specialdestinerad för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl.a.

fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar och bussar).

Den senaste skattehöjningen för personbilar inträffade den 1 oktober 1996. Anledningen till höjningarna var att försäljningsskatten på personbilar slopades (se nedan). För t.ex. bensindrivna personbilar med tjänstevikt 1201 - 1300 kg, vilket är medianvikten för dessa bilar enligt bilregistret, är fordonsskatten 1 181 kr.

Sedan år 1980 gäller att fordonsskatten på personbilar är nedsatt i vissa glesbygdskommuner. Nedsättningen, som har uppgått till 384 kr sedan år 1988, gjordes för att kompensera personbilstrafiken i glesbygd med dess längre genomsnittliga körsträckor för en höjning av den dåvarande bensinskatten.

Mellan åren 1974 och 1993 utgick en särskild s. k. kilometerskatt på dieseldrivna fordon. I samband med att kilometerskatten avskaffades infördes en differentiering av fordonsskatten på personbilar efter drivmedelsslag. För dieselbilar är fordonsskatten betydligt högre än för bensinbilar, vilket motiveras av att diesel är ett drivmedel som är lägre beskattat än bensin. För t.ex. en dieseldriven personbil med tjänstevikt 1 501-1 600 kg är fordonsskatten 6 228 kr. För en bensinbil med samma vikt är fordonsskatten 1 628 kr. Tidigare var fordonsskatten för dieselbilar av 1993 års modell eller äldre lägre än för yngre årsmodeller. Denna differentiering har dock tagits bort från 1 januari år 2001.

Vägavgift för tyngre fordon

En vägavgift för tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet infördes den 1 februari 1998. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 ton och varierar beroende på vilken avgasklass fordonet tillhör. För år 2001 är vägavgiften för fordonkombinationer som uppfyller de högsta avgaskraven och har högst tre axlar 6 831 kr, för motsvarande fordon med fler axlar är avgiften 11 385 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med för närvarande sex länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna, Tyskland och Sverige. Bevis på betald vägavgift ger rätt att trafikera vägarna i alla anslutna länder. Bakgrunden till systemet är att flera länder med omfattande genomfarts trafik inte anses få de vägstnader som

denna medför täckta genom beskattningen av drivmedel.

År 2002 såldes 210 000 vägavgiftsbevis till utländska lastbilar för totalt 28 mnkr. Medlemsländerna i Euro-vinjettsystemet stod för en liten del, cirka 500 tkr. Lastbilar från Norge och Finland betalade 8,7 resp. 4,4 mnkr.

Försäljningsskatten på motorfordon borttagen

Försäljningsskatten på motorfordon härstammar från 1950-talet och var från början ett slags investeringsavgift i syfte att hämma bilismens snabba utveckling. Senare utformades skatten som ett styrmedel för att gynna fordon med bättre miljöegenskaper. Försäljningsskatten för personbilar slopades helt 1996. Syftet var att stimulera en förnyelse av den svenska bilparken. I samband med att avgaskraven skärptes den 1 oktober 1998 avskaffades försäljningsskatten också för tunga fordon. Den 1 januari 2001 togs även försäljningsskatten på bussar, lastbilar och motorcyklar bort.

Den miljörelaterade skrotningsavgiften

Skrotningsavgiften infördes år 1975 och var en av de första miljörelaterade avgifterna i Sverige. Avsikten med avgiften är att stimulera till skrotning av gamla bilar genom auktoriserade bilskrotare för att därigenom undvika att de lämnas i naturen. I Sverige redovisas skrotningsavgiften utanför statsbudgeten på en särskild fond, Bilskrotningsfonden, som förvaltas av Vägverket. Avgiften till fonden är 700 kr för bilar med producentansvar. För privatimporterade bilar är avgiften 1 500 kr. Skrotningspremien varierar med bilens ålder. För en högst 7 år gammal bil utbetalas 700 kr vid skrotning. Är bilen mellan 7 och 16 år gammal utbetalas 1 200 kr, medan det för bilar som är äldre än så utbetalas 1 700 kr. Behållningen på fonden uppgick vid slutet av år 2002 till 638 mnkr. Skrotningsavgiften kan trots namnet i viss mening betraktas som en skatt. I många andra länder finansieras skrotningen genom en skattereduktion vid köp av nytt fordon.

6.27 Tabell

Exempel på fordonsskattesatser 1 januari 2003, kronor/år

Examples of motor vehicle tax rates 1 January 2003, SEK/year

Fordonsslåg Type of vehicle	Drivmedel Fuel	Skattevikt, kg Tax weight, kg	Fordonsskatt Vehicle tax
Personbil (Passenger car)	bensin (petrol)	1 200	1 032
Personbil (Passenger car)	diesel (diesel)	1 200	3 952
Dragbil (Lorry with attachment for semitrailer)	diesel (diesel)	16 000	8 278
Lastbil (Lorry)	diesel (diesel)	16 000	2 327
Släpvagn (Trailer)	–	20 000	9 056
Buss (Bus)	diesel (diesel)	16 000	14 684
Trafiktraktor (Road tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	6 000	4 115

Källa: Riksskatteverket

6.28 Tabell

Antalet fordon efter fordonsslag åren 2000-2002, tusental

Number of motor vehicles according to type of vehicle 2000-2002, thousands

Fordonsslag Type of vehicle	2000			2001			2002			2003		
	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (Passenger cars)												
bensin, (petrol)	3 664	654	4 318	3 783	712	4 494	3 800	572	4 372	3 821	572	4 393
diesel (diesel)	183	41	224	185	53	238	186	46	232	192	46	238
Bussar (Buses)												
ej diesel, (not diesel)	1,3	0,3	1,6	1,2	0,3	1,5	1,2	0,3	1,5	1,1	0,3	1,4
diesel (diesel)	14,9	1,9	16,8	12,9	3,8	16,7	12,8	3,6	16,4	13,0	3,4	16,4
Lastbilar (Lorries)												
ej diesel (not diesel)	180	58	238	180	58	238	173	54	226	164	55	218
diesel (diesel)	173	48	221	211	49	260	233	52	285	255	54	309
Motorcyklar (Motor bicycles)												
	167	105	273	191	107	298	221	110	331	247	118	365
Traktorer (Tractors)												
	326	72	398	326	76	402	327	78	405	328	80	408
Släpvagnar (Trailers)												
	726	129	855	743	136	879	761	143	903	778	152	930
Totalt (Total)	5 436	1 109	6 545	5 631	1 196	6 827	5 714	1 058	6 771	5 799	1 081	6 880

Anm: Uppgifterna avser antalet den 15 juni utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där den 30 juni är mättdpunkt.

Källa: Vägverket

6.29 Tabell

Skatt per år i samband med fordonsanvändning 2003, kr

Annual taxes on vehicles 2003, SEK

	Kr SEK
Fordonsskatt (Vehicle tax)	1 032
Energi- och koldioxidskatt på bensin (Energy and CO2 tax on petrol)	5 652
Moms på bensin (VAT on petrol)	2 290
Totalt (Total)	8 974
Skatt kr/mil (Tax SEK/10 km)	5,98

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med tjänstevikt 1 200 kg, bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 1), bensinpris 9,54 kr/lit och årlig körsträcka 1 500 mil.

Petrol-powered passenger car with kerb weight 1 200 Kilograms, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 1), petrol price 9,54 SEK per litre and annual driving distance 15 000 km.

Källa: Riksskatteverket

6.3.5 Skatt på import

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från

tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbruks-tullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för upp-börden. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. med en viss procentandel av varans värde. Endast vissa varor är belagda med specifika tullar som utgår efter kvantitet.

Införsel från EU tullfri

I motsats till andra skatter, där intäkterna varierar mer eller mindre proportionellt med skattebaserna, finns inga sådana samband vad gäller tullmedlen. Till följd av successiva sänkningar av tullsatserna har tulluppbörden i stort sett varit konstant under årens lopp samtidigt som importen har ökat. En mycket stor del av införseln till Sverige sker från andra EU-länder och belastas således inte med tull (6.30 Tabell).

6.30 Tabell
Importvärdet efter handelspartner
åren 1981-2002, mnkr
Import value by region of origin 1981-
2002, MSEK

År Year	Samtliga länder All countries	EU EU	EU i % EU in %
1981	146 039	86 956	59,5
1982	173 933	105 440	60,6
1983	200 369	125 110	62,4
1984	218 569	138 812	63,5
1985	244 656	157 868	64,5
1986	232 614	154 359	66,4
1987	257 871	171 090	66,3
1988	280 650	182 829	65,1
1989	316 594	201 771	63,7
1990	323 875	206 051	63,6
1991	301 290	190 890	63,4
1992	290 929	183 624	63,1
1993	334 283	209 655	62,7
1994	399 152	250 357	62,7
1995	438 467	303 273	69,2
1996	431 943	298 974	69,2
1997	481 715	328 004	68,1
1998	513 901	352 376	68,6
1999	537 355	361 363	67,2
2000	641 905	413 492	64,4
2001	634 208	415 948	65,6
2002	628 829	414 066	65,8

Anm 1: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik.

Anm 2: T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: Statistiska centralbyrån, Utrikeshandelsstatistiken

6.3.6 Övriga punktskatter

Övriga punktskatter svarar för endast cirka två procent av den totala punktskatteuppbörden och består främst av skatt på vissa tjänster, som skatt på annonser och reklam, skatt på spel och lotteriskatt. Lotteriskatten redovisas bland inkomstskatterna i statsbudgeten.

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen samt för att få en enhetlig beskattning av annonser och reklam. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är fyra procent av beskattningsvärdet och i övriga fall elva procent. Skattskyldig är den som yrkes-

mässigt offentliggör reklam eller annons. Som framgått ovan är antalet registrerade skattskyldiga för skatt på annonser och reklam betydligt större än för någon annan punktskatt. Detta trots att antalet sjunkit väsentligt sedan den del av skatten som avsåg reklamtrycksaker avskaffades 1999. Anledningen till avskaffandet var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam.

Lotteriskatt och AB Svenska spels överskott

Lotteriskatten omfattar lotterier och penningvinster vid vinstsparande i bank. Tidigare fanns även en lotterivinstskatt, i vilken ingick totalisatorskatt och skatt på vinster i premieobligationer. Dessa ersattes 1992 av lotteriskatten, med undantag för äldre premieobligationer som fortfarande beskattades med lotterivinstskatt. Sista året för beskattning av äldre premieobligationer var år 2000, då lotterivinstskatten i praktiken upphörde. År 1992 infördes även en skatt på bankernas vinstsparande.

Lotterier anordnade av ideella organisationer och AB Svenska spel är undantagna från lotteriskatt. Den storleksmässigt helt dominerande skattskyldiga för lotteriskatt är därmed AB Trav och galopp, som år 2002 hade 28 procent av den totala spelomsättningen i Sverige.⁵

AB Svenska spel redovisar in sitt överskott till staten. I motsats till AB Systembolaget räknas inte AB Svenska Spel som ett "skatte monopol" och deras överskott inkluderas därför inte bland punktskatterna.

Lotteriskatten utgår med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar. Skatten på vinstsparande tas ut med 30 procent av vinsten på sådant sparande i bank eller sparkassa. Samma skattesats gällde för lotterivinstskatten.

Skatt på spel

Skatt på spel erlaggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Till och med 1994 beskattades även bingospel och mellan 1998 och 2000 varuspelsautomater. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. År 2002 fanns det 384 skattskyldiga som betalade spelskatt.

⁵ Lotteriinspektionen

6.31 Tabell

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-2002, mnkr

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-2002, MSEK

	Lotteriskatt Lottery tax	Skatt på vinstsparande Tax on prize savings	Lotterivinst- skatt Lottery prize tax	Summa lotteriskatt Total, lottery tax	Skatt på spel Tax on gambling	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel Delivered profits from AB Svenska Spel	Totalt Total
1990	616		1 547	2 163	88	2 365	4 616
1991	655		1 536	2 191	98	3 433	5 722
1992	2 385	233	283	2 901	110	3 212	6 223
1993	2 720	213	137	3 070	117	1 593	4 780
1994	2 791	174	138	3 103	124	1 713	4 940
1995	2 935	149	138	3 222	57	1 594	4 873
1996	2 130	96	41	2 267	48	1 798	4 113
1997	952	63	63	1 078	44	4 142	5 264
1998	1 071	50	62	1 183	63	3 526	4 772
1999	1 105	34	62	1 201	103	2 018	3 322
2000	1 142	26	31	1 199	96	2 862	4 158
2001	1 176	22		1 198	40	3 561	4 799
2002	1 126	23		1 149	36	3 297	4 481

Källa: Riksskatteverket och Ekonomistyrningsverket

